

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Ewaluacja pierwszej edycji programu Archi-przygody

Podsumowanie wyników ankiet

Autorka raportu
dr Małgorzata Retko-Bernatowicz
Dział Badań i Analiz Narodowego Centrum Kultury

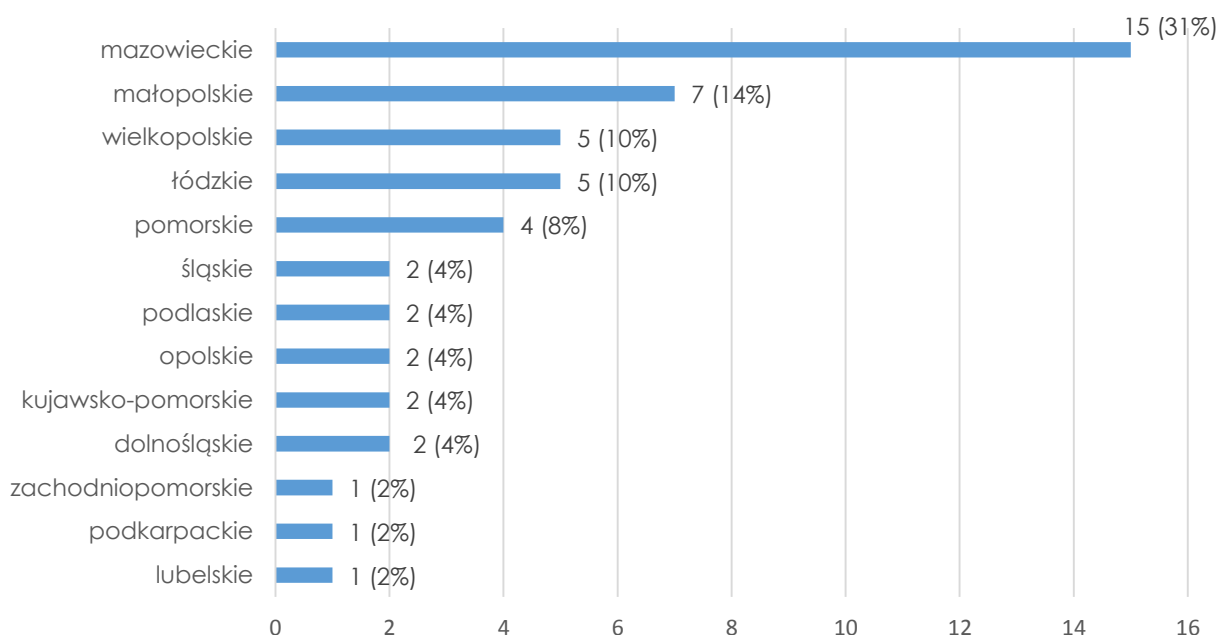
Konsultacja metodologiczna
dr Marcin Zarzecki

Warszawa, maj 2018

Raport ewaluacyjny

Narodowe Centrum Kultury w 2016 roku zainicjowało program z zakresu edukacji architektonicznej w przedszkolach. Pierwsza edycja programu miała charakter pilotażu i była realizowana w 10 placówkach. W 2017 roku program objął 49 przedszkoli z całej Polski. W jego realizację zaangażowało się blisko 50 nauczycieli oraz 47 studentów i absolwentów wydziałów architektury.

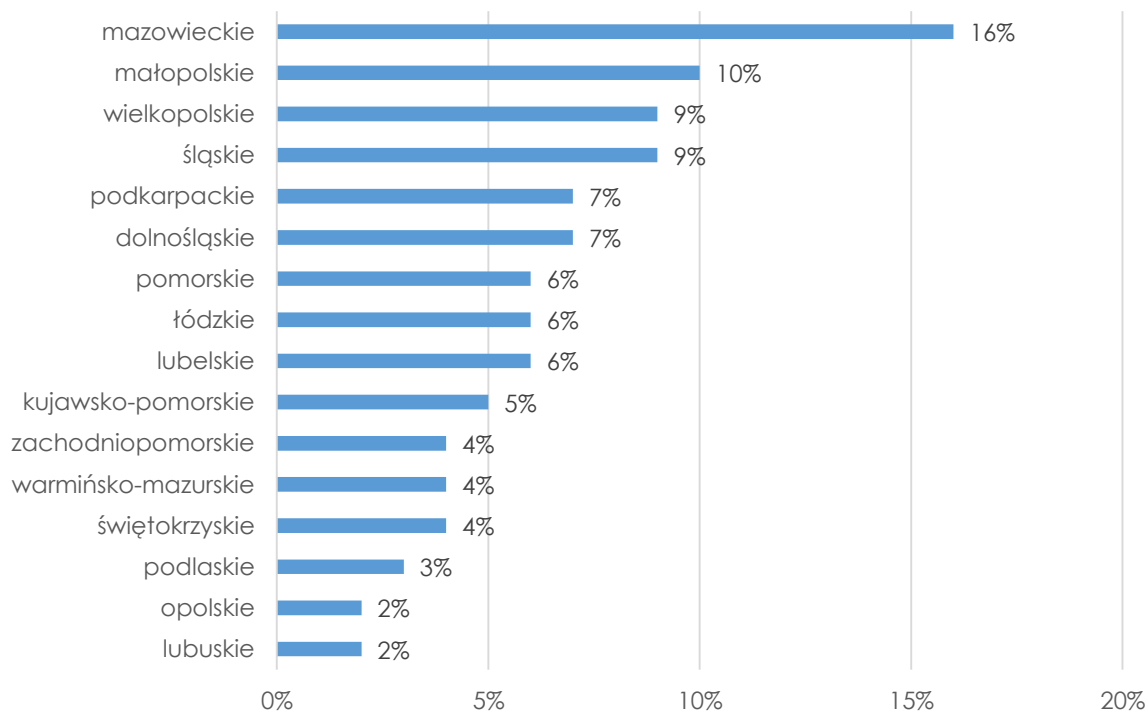
Wykres 1. Przedszkola biorące udział w programie Archi-przygody w podziale na województwa (N=49)

Źródło: opracowanie własne.

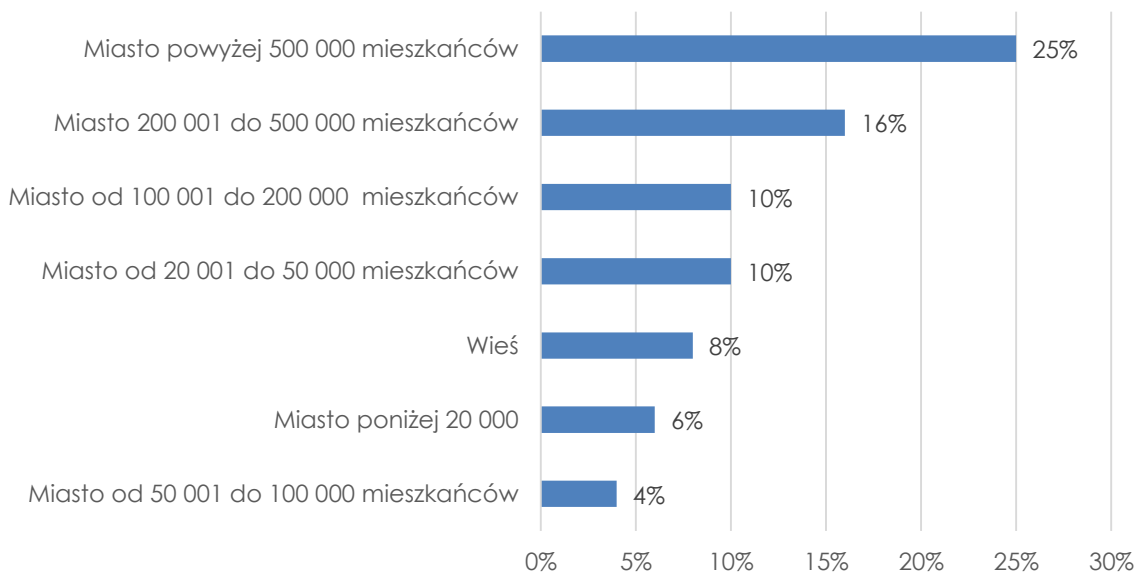
W programie wzięło udział najwięcej placówek z województwa mazowieckiego (31%) i kolejno z województw małopolskiego (14%), wielkopolskiego (10%) i łódzkiego (10%). Wśród uczestników programu nie było przedstawicieli województw: lubuskiego, warmińsko-mazurskiego oraz świętokrzyskiego. Rozkład placówek biorących udział w programie ze względu na województwa nie odbiega znacząco od rozkładu ogólnej liczby przedszkoli w Polsce w podziale na województwa, w przypadku województw, w których jest najwięcej przedszkoli. Zauważalna jest nadreprezentacja placówek z województwa mazowieckiego.

Wykres 2. Rozkład liczby przedszkoli w Polsce w podziale na województwa w 2016 r.

Źródło: dane BDL GUS.

Wykres 3. Przedszkola biorące udział w programie Archi-przygody w podziale na wielkość miejscowości pod względem liczby mieszkańców (N=49)

Źródło: opracowanie własne.

Wśród uczestników programu znalazły się placówki z miejscowości zróżnicowanych pod względem liczby ludności. Połowa placówek znajduje się w dużych miastach powyżej 100 tys. mieszkańców, których odsetek w skali kraju mieści się na poziomie 30%.

Narodowe Centrum Kultury na przełomie czerwca i lipca 2017 r. przeprowadziło badanie ewaluacyjne pierwszej edycji programu Archi-przygody realizowanej w przedszkolach. Pomysł ewaluacji programu Archi-przygody jest zgodny z dobrą praktyką ewaluacji cyklicznych działań realizowanych przez Narodowe Centrum Kultury. Ewaluacja zeszłorocznej edycji miała charakter wewnętrzny – za jej realizację odpowiadał Dział Badań i Analiz Narodowego Centrum Kultury. Ma ona pomóc rozwijać program, a adresatami wniosków z niej płynących są nie tylko organizatorzy programu, ale również placówki i studenci bądź absolwenci wydziałów architektury, którzy chcą zaangażować się w realizację przyszłych edycji programu. Ważną grupą adresatów są także uczestnicy kolejnych edycji programu, dla których opinie innych studentów i nauczycieli mogą być cenną wskazówką przy realizacji kolejnych działań z zakresu edukacji architektonicznej. Ewaluacja zeszłorocznej edycji realizowanej w przedszkolach ukierunkowana była przede wszystkim na ocenę możliwości realizacji zadań programu w zaplanowanych etapach i zespołach, a także w zestawieniu z gotowością poznawczą dzieci i możliwością realizacji scenariuszy zajęć w środowisku przedszkolnym. Jej celem było zbadanie jakości i użyteczności programu Archi-przygody.

Wyodrębniono następujące kryteria ewaluacji:

- skuteczność – stopień osiągnięcia założonych celów programu,
- adekwatność – zgodność założeń programu z możliwościami jego uczestników oraz jego sposobem organizacji,
- użyteczność – stopień przydatności programu dla społeczności przedszkolnej oraz studentów,
- satysfakcja – poziom zadowolenia uczestników programu.

Tabela 1. Pytania badawcze

PYTANIA BADAWCZE	KRYTERIA EWALUACJI
Czy i jakie zmiany zaobserwowano w zachowaniu przedszkolaków biorących udział w zajęciach Archi-przygody?	skuteczność
Czy i jakie zmiany wprowadzono w ofercie edukacyjnej przedszkola biorącego udział w programie Archi-przygody?	skuteczność
Jakie są opinie nauczycieli na temat edukacji architektonicznej w przedszkolach?	skuteczność
Jakie korzyści odnieśli studenci i nauczyciele z udziału w programie?	użyteczność
Czy scenariusze zajęć oraz sposób ich organizacji były adekwatne wobec gotowości dzieci oraz sposobu pracy w placówce przedszkolnej?	adekwatność
Czy program został dobrze zaplanowany? Czy sposób jego organizacji pozwalał na osiągnięcie celów programu?	adekwatność
Jak uczestnicy programu oceniają sposób jego organizacji?	satysfakcja
Czy zajęcia były atrakcyjne dla dzieci?	satysfakcja

W ewaluacji programu zastosowano triangulację danych polegającą na wykorzystaniu różnych źródeł informacji (nauczyciele oraz studenci) oraz triangulację metodologiczną (część ilościowa oraz jakościowa). Badanie polegało na zebraniu danych metodą CAWI (*Computer Assisted Web Interview*), czyli za pomocą ankiety zamieszczonej na stronie internetowej. Przygotowano dwie wersje kwestionariusza: jedną dla nauczycieli, drugą dla studentów i absolwentów wydziałów architektury. Kwestionariusze zawierały pytania otwarte, półotwarte oraz zamknięte. Zastosowano w nich pytania filtrujące oraz zasady przejścia warunkowane odpowiedziami.

Zaproszenie do wypełnienia ankiet zostało przesłane do wszystkich nauczycieli, studentów i absolwentów wydziałów architektury, biorących udział w programie realizowanym w przedszkolach, na adresy mailowe wpisane

w dokumentach przekazanych organizatorom. Dążono do teoretycznego wysycenia danych przez poznanie indywidualnych opinii większości uczestników programu.¹ Ankieta została wypełniona w formie elektronicznej przez 41 nauczycieli oraz 43 studentów zaangażowanych w realizację programu w przedszkolach w 2017 r. Odpowiedzi na pytania otwarte (dane jakościowe) zostały poddane analizie poprzecznej oraz podłużnej.

Główne wnioski i rekomendacje

- Program Archi-przygody został ogólnie bardzo dobrze oceniony przez nauczycieli i studentów biorących w nim udział. Nauczyciele i studenci pozytywnie ocenili założenia programu.
- Z wypowiedzi nauczycieli i studentów wynika, że dzięki udziałowi w programie wzrosła ich świadomość potrzeby edukacji architektonicznej dzieci.
- Z wypowiedzi nauczycieli i studentów wynika, że zajęcia Archi-przygody podobały się dzieciom i były dla nich źródłem radości. Zdaniem nauczycieli i studentów zaangażowanie przedszkolaków w ćwiczenia i ich sposób opowiadania o zajęciach świadczyły o zadowoleniu z udziału w nich.
- Zarówno nauczyciele, jak i studenci za najbardziej atrakcyjne ćwiczenia dla dzieci uznali te, które dawały dzieciom poczucie sprawczości, umożliwiały samorealizację i eksperymentowanie z różnymi przedmiotami lub były ćwiczeniami ruchowymi. W czasie zajęć w opinii nauczycieli i studentów ważne było to, że dzieci mogły samodzielnie prezentować wyniki swojej pracy oraz współpracować ze sobą przy realizacji zadań.
- Nauczyciele w większości zaobserwowali zmiany w swobodnej zabawie dzieci, które uczestniczyły w zajęciach. Dzieci poza zajęciami wykorzystywały pomysły na zabawy z zajęć Archi-przygody. Nauczyciele jako korzyści dla dzieci z udziału w zajęciach wymieniali przede wszystkim wzrost ich zainteresowania zabawami konstrukcyjnymi, rozwój umiejętności manualnych, pobudzenie wyobraźni przestrzennej, a także nabycie wiedzy o zawodzie architekta.

¹ Zob. M.Q. Patton, *Qualitative Research & Evaluation Methods*, Sage, Thousand Oaks, CA 2002.

- Z deklaracji nauczycieli wynika, że program Archi-przygody zainspirował ich do kontynuowania zagadnień z zakresu edukacji architektonicznej w czasie innych zajęć oraz był źródłem nowych pomysłów na realizację treści programowych.
- Nauczyciele w większości pozytywnie ocenili przygotowanie studentów oraz współpracę z nimi. Nauczyciele jako mocne strony przygotowania studenta do udziału w programie wymieniali umiejętność nawiązania kontaktu z dziećmi, komunikatywność, wiedzę architektoniczną oraz umiejętność reagowania na potrzeby dzieci i symptomy ich zainteresowania oraz zniecierpliwienia.
- Przeszkodami w powodzeniu zajęć deklarowanymi przez studentów/architektów były w niektórych przypadkach zbyt niski wiek uczestników i brak wiedzy studentów architektury na temat gotowości poznawczej dzieci i ich potrzeb rozwojowych. Warto rozważyć wprowadzenie modyfikacji w scenariuszach przez dołączenie do nich komentarzy dotyczących pracy z grupą małych dzieci oraz pomysłów na ćwiczenia aktywizujące dzieci bądź przygotowanie broszury w skrócie opisującej możliwości i potrzeby rozwojowe dzieci w wieku przedszkolnym oraz metody pracy z nimi. Korzystne byłoby wprowadzenie zasady wspólnego omawiania poszczególnych zajęć z nauczycielem.
- Czynnikiem wpływającym na powodzenie zajęć były umiejętności komunikacyjne studenta/architekta oraz umiejętność dostosowania przez niego ćwiczeń i proponowanych treści do potrzeb rozwojowych dzieci. W przyszłości korzystne byłoby uwypuklenie tych umiejętności w opisie oczekiwanego profilu studenta.
- Na cele programu dotyczące zmian w postawach dzieci warto spojrzeć również (poza perspektywą krótkofalową, w której celem edukacji przedszkolnej jest realizacja podstawowych zadań rozwojowych aktualnych dla dziecka) z perspektywy długofalowej, w której edukacja przedszkolna to „[...] przygotowywanie dziecka do samodzielnego, wewnątrznie sterowanego zdobywania wiedzy i rozmaitych umiejętności w przyszłości, w ciągu całego życia (*Lifelong Learning*) – wiedzy oraz umiejętności

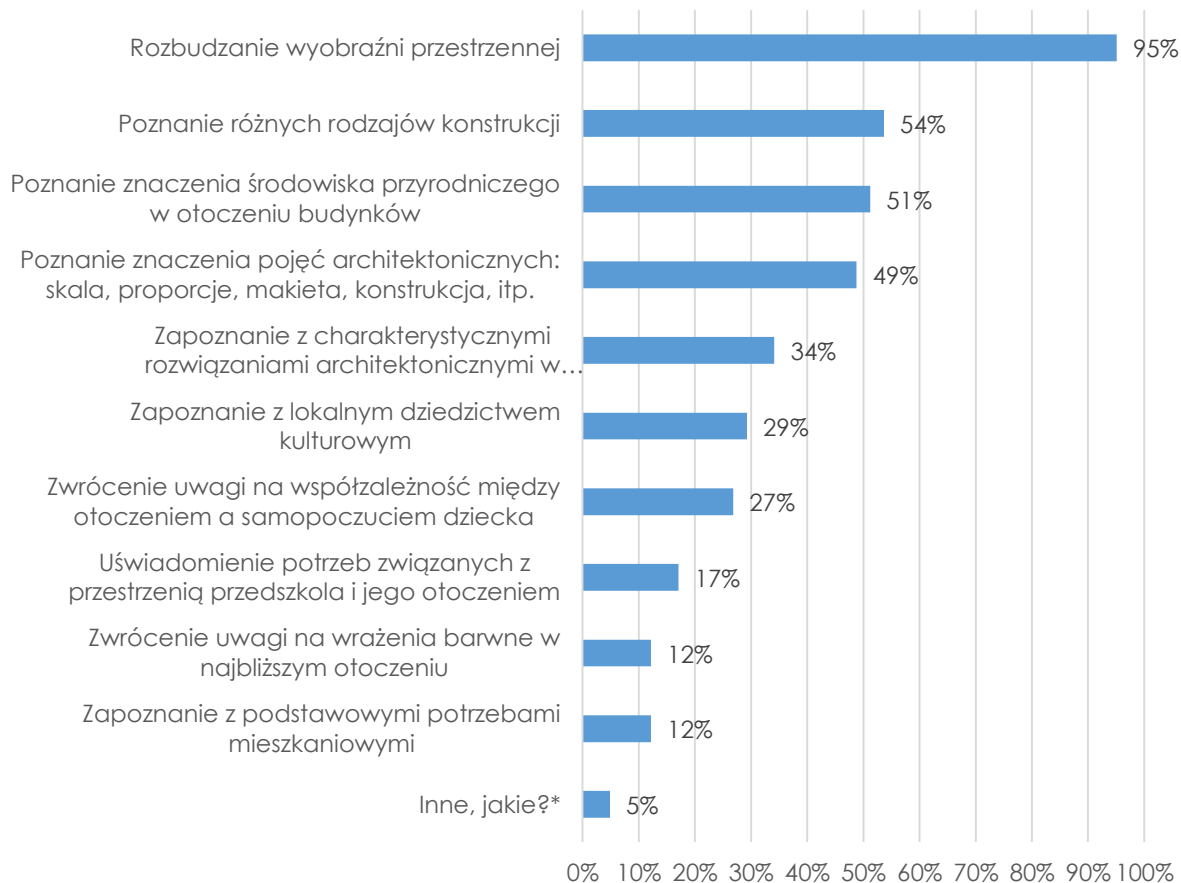
wychodzących daleko poza typowo «szkolne» sytuacje, stanowiących fundament adaptacji w zmieniającej się rzeczywistości i w różnorodnych sytuacjach społecznych”².

Znaczenie programu w opinii nauczycieli

Zdaniem nauczycieli program Archi-przygody przede wszystkim rozbudzał wyobraźnię przestrzenną dzieci (95% wskazań). Ponad połowa badanych uważa, że program umożliwił dzieciom poznanie różnych konstrukcji (54%) oraz znaczenia środowiska przyrodniczego w otoczeniu budynków (51%), a także poznanie znaczenia pojęć architektonicznych (49%). Najczęściej respondenci wskazywali zadania: „Zwrócenie uwagi na wrażenia barwne w najbliższym otoczeniu” oraz „Zapoznanie z podstawowymi potrzebami mieszkaniowymi”. Drugi cel najczęściej wskazywany przez nauczycieli jest jednocześnie celem zajęć pt. „Schronienie”, które zostały najlepiej ocenione przez badanych. Brak dodatniej współzależności między oceną atrakcyjności zajęć a oceną osiągnięcia i znaczenia ich celu w kontekście całego programu może świadczyć o tym, że atrakcyjność zajęć nie gwarantuje osiągnięcia ich celów dydaktycznych, a ich ocena pod tym kątem nie musi świadczyć o przewadze znaczenia tych zajęć nad innymi. Jednakże w przypadku pracy z małymi dziećmi zasadne jest założenie, że najlepszym sposobem nauki jest nauka przez zabawę, a więc taka, której towarzyszy radość uczestników i ich zaangażowanie w przebieg zajęć. W tym przypadku brak dodatniego związku może wynikać ze źle sformułowanego celu zajęć i braku powiązania treści zajęć (schronienia dla zwierząt) z budownictwem mieszkaniowych.

² M. Molińska, A. Ratajczak, *Edukacja przedszkolna*, „Niezbędnik Dobrego Nauczyciela”, red. A.I. Brzezińska, seria III, t. 2, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014, s. 9.

Wykres 4. Jakie najważniejsze zadania Pani/Pana zdaniem spełnił program Archi-przygody w Waszej grupie przedszkolnej? Nauczyciele (N=41)

Źródło: opracowanie własne.

Odsetki nie sumują się do 100%, ponieważ respondenci mogli wskazać cztery najważniejsze zadania.

Wpływ i użyteczność programu

O skuteczności programu Archi-przygody wnioskowano na podstawie deklaracji nauczycieli. W kwestionariuszu pytano respondentów o behawioralny wymiar zmian, które zaobserwowano w grupie dzieci biorących udział w zajęciach architektonicznych. Kolejnym poziomem analizowanych zmian były opinie nauczycieli na temat edukacji architektonicznej oraz planowana oferta edukacyjna przedszkoli.

2/3 badanych zadeklarowało, że zaobserwowało zmiany w swobodnej zabawie dzieci, które uczestniczyły w zajęciach w ramach programu Archi-przygody. Dla znaczącej liczby osób trudnością było określenie, czy takie zmiany miały miejsce. Nauczyciele, którzy zaobserwowali zmiany w zachowaniu przedszkolaków,

najczęściej wymieniali wzrost zainteresowania wśród przedszkolaków zabawami konstrukcyjnymi. Z ich wypowiedzi wynika, że dzieci biorące udział w zajęciach w czasie zabaw swobodnych tworzyły budowle z różnych materiałów, a poza tym rysowały mapy, drzewa oraz inne elementy zieleni. Wykorzystywały wiedzę o proporcjach człowieka w pracach manualnych oraz posługiwały się pojęciami poznanymi podczas zajęć. Wśród dzieci wzrosło zainteresowanie modelami przestrzennymi, makietami, materiałami dotąd nieznanymi – próbnikami kolorów, materiałami budowlanymi.

- „Dzieci zaczęły więcej budować, posługując się językiem architektonicznym, co było dla mnie wielkim zaskoczeniem. Dużo opowiadały rodzicom o programie. Większość rodziców mówiła, że dzieci w domu budują różnego rodzaju budowle z koców, krzesel itp.”.
- „Dzieci chętniej bawią się w zabawy konstrukcyjne, budują makiety, na ich rysunkach jest zdecydowanie więcej zielonego koloru – rośliny”.
- „Dzieci chętniej bawiły się w zabawy konstrukcyjne. Wykorzystywały do budowy nie tylko klocki, ale również dostępne środki z otoczenia. Często rysowały na kartkach drzewa i przyczepiały do zbudowanych przez siebie budowli. Sprawdzały wysokość budowli, stając koło niej i porównując swój wzrost. Często rysowały mapę ogrodu, następnie bawiły się z tą mapą w poszukiwania różnych rzeczy”.
- „[Dzieci] Prosiły o plastelinę i patyczki podczas zabaw dowolnych, by móc wznosić dowolne konstrukcje”.
- „[Dzieci] Chętniej budowały z klocków, stawiały wymyślne wieże, na placu zabaw szukały kamieni, robiły mosty z patyków, po prostu zaskakiwały mnie swoją kreatywnością bardziej niż zwykle”.
- „Program rozbudził w nich myślenie dedukcyjne i przyczynowo-skutkowe, dzieci z chęcią zaczęły podejmować zabawy konstrukcyjne klockami i nie tylko”.

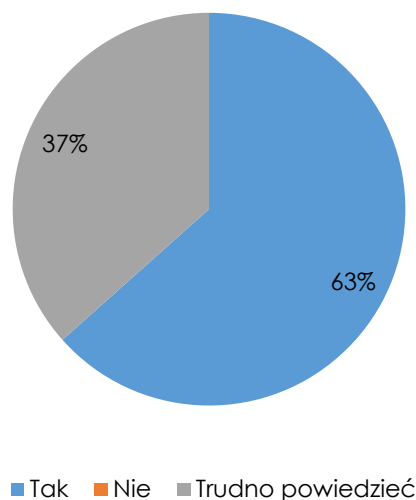
Obok korzyści związanych z rozwojem wyobraźni przestrzennej dzieci oraz ich umiejętności manualnych, nauczyciele i studenci zwrócili uwagę na to, że przedszkolaki dzięki udziałowi w programie poznały zawód architekta.

- „[...] dzieci biorące udział w programie dowiedziały się wielu ciekawych informacji na temat pracy architekta oraz dowiedziały się, jak ważny jest ten zawód”.
- „[...] poszerzanie wiedzy i świadomości dzieci o istnieniu takiego zawodu jak architekt. Z reguły dzieci wymieniali ze znanych im zawodów – policjantów, lekarzy, strażaków, piekarzy itd. Cieszy fakt, że do grona takich został włączony także architekt”. [wypowiedź studenta]
- „[...] dzieci na koniec potrafiły wyjaśnić, czym zajmuje się architekt, a co więcej niektóre z nich chętnie deklarowały, że zostaną nim w przyszłości”.

Część nauczycieli zwracała również uwagę na to, że zajęcia były okazją dla dzieci do poznania otoczenia przedszkola z innej niż dotychczas perspektywy.

- „Moi wychowankowie dzięki temu programowi mogli poznać swoje miasto od tzw. podszewki”.

Wykres 5. Czy zaobserwował/a Pan/Pani zmiany w swobodnej zabawie dzieci, które uczestniczyły w warsztatach Archi-przygody? Nauczyciele (N=41)

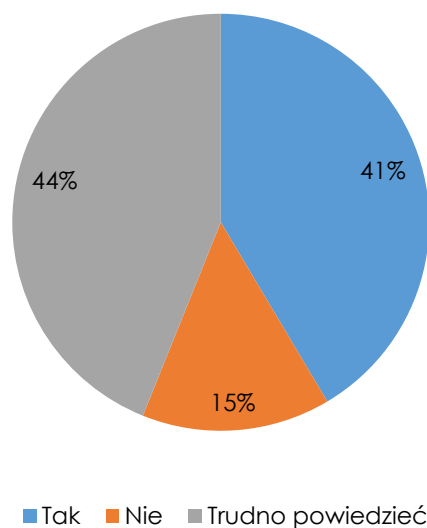
Źródło: opracowanie własne.

Dość podzielone oceny odnotowano w przypadku odpowiedzi na pytanie o zmiany w sposobach komunikowania się dzieci i ich słownictwie. Blisko 2/3 nauczycieli nie zaobserwowało tych zmian bądź nie potrafiło tego ocenić. Nauczyciele, którzy twierdząco odpowiedzieli na pytanie o zmiany w komunikacji

i słownictwie dzieci w wypowiedziach spontanicznych, zwracali uwagę na pojawienie się nowych pojęć w rozmowach dzieci, a także na to, że ich wychowankowie w inny niż dotychczas sposób odnosili się do wypowiedzi kolegów.

- „Dzieci chętnie odpowiadają na pytania w myśl zasady, [że] nie ma złych odpowiedzi, słuchają się nawzajem, przedstawiają grupie swoje argumenty, rozmawiają ze sobą, próbując coś ustalić”.
- „Dzieci posługiwały się zwrotami, jakie poznały na zajęciach. Używają słowa konstrukcja, opisują z czego na niby są budowle, które powstają w zabawie”.
- „Dzieci używają pojęć poznanych na warsztatach w zabawach dowolnych i w codziennym życiu, np. już nie budują z klocków, tylko tworzą konstrukcje”.
- „Jak coś rysowały, to pytały o skalę, skalówkę. Bawiąc się klockami, pytały o to, z jakich materiałów budują budowle – czy klocek to drewno czy cegła itp.”.

Wykres 6. Czy zaobserwował/a Pan/Pani zmiany w sposobach komunikowania się i słownictwie dzieci, które uczestniczyły w warsztatach Archi-przygody? Nauczyciele (N=41)

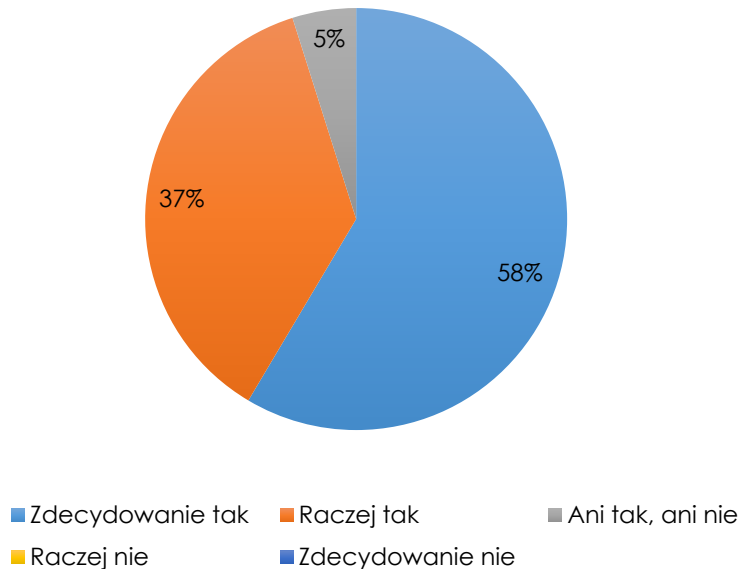

Źródło: opracowanie własne.

Wśród nauczycieli w zdecydowanej większości panowała zgodna opinia, że udział w programie zainspirował ich do innych zajęć dydaktycznych o podobnej tematyce i celach. Ze względu na jednorazowość cyklu zajęć w jednej placówce,

postrzeganie programu przez nauczycieli jako inspiracji do zajęć z zakresu edukacji architektonicznej jest ważne i pośrednio świadczy o powodzeniu programu.

Wykres 7. Czy program Archi-przygody zainspirował Pana/Panią do innych zajęć dydaktycznych o podobnej tematyce i celach? Nauczyciele (N=41)

Źródło: opracowanie własne.

Nauczyciele zapytani o to, co dał im udział w programie, spontanicznie zwracali uwagę na poszerzenie swojej wiedzy architektonicznej, możliwość lepszego poznania okolicy, a także na to, że zajęcia były dla nich inspirujące – były źródłem nowych pomysłów realizowania treści programowych oraz materiałów wykorzystywanych do ćwiczeń manualnych. W wypowiedziach nauczycieli pojawiały się również takie, które dotyczyły rozwoju ich umiejętności dydaktycznych. Zdaniem części nauczycieli zajęcia Archi-przygody były okazją do obserwacji dzieci podczas pracy z inną osobą, a także w czasie wykonywania nowych zadań edukacyjnych. Z deklaracji części nauczycieli wynika, że zainteresowanie dzieci zajęciami o tematyce architektonicznej i to, w jaki sposób radziły sobie z zadaniami z zakresu edukacji architektonicznej, było dla nich dużym zaskoczeniem. Nauczyciele zwrócili uwagę na to, że dzieci potrafiły zrozumieć więcej pojęć związanych z architekturą niż zakładali. Udział w programie poszerzył ich wiedzę o dzieciach i ich

możliwościach. Dla nauczycieli duże znaczenie miało to, że mieli możliwość udziału w programie o innej tematyce niż powszechne programy kierowane do przedszkoli.

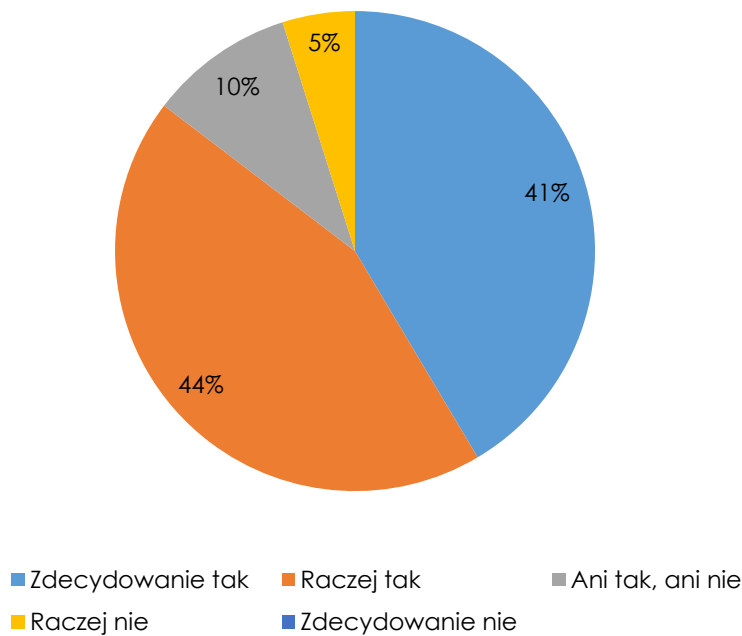
- „Dzięki programowi zobaczyłam, w jakim zakresie pięcioletnie dzieci są w stanie zrozumieć pojęcia związane z architekturą. Obserwowanie, ile radości sprawiało dzieciom poznawanie i samodzielne tworzenie różnych konstrukcji, było bardzo satysfakcjonujące”.
- „Udział w programie pokazał nam, dzięki pomocy naszej studentki, że tematy związane z architekturą nie muszą być trudne i niezrozumiałe dla małych dzieci”.
- „Pokazał inne formy pracy z dziećmi, uzmysłowił, że nie ma trudnych tematów dla dziecka w wieku przedszkolnym – nawet pojęcia z zakresu np. architektury można ukazać dzieciom w sposób łatwy i przystępny”.
- „[...] jak wprowadzać treści, które wydawały mi się wcześniej za trudne dla dzieci”.
- „[...] poznałam wiele ciekawych metod i form pracy, że wcale nie trzeba dużo materiałów, a wychodzą świetne i bardzo kreatywne prace. Można zrobić ciekawe zajęcia podczas spaceru czy też wyjścia na plac zabaw”.
- „Możliwość realizacji oryginalnego programu [...]. Architektura jest ciekawym i nietypowym tematem”.

Wśród wymienianych przez nauczycieli korzyści z udziału w programie pojawił się także wzrost świadomości potrzeby edukacji estetycznej dzieci.

- „Utwierdzenie w potrzebie edukacji estetycznej dzieci, ale też rodziców przedszkolaków oraz rozbudzanie świadomości otoczenia i potrzeb estetycznych z nim związanych”.

85% badanych nauczycieli zadeklarowało, że udział ich przedszkola w Archi-przygodach wpłynął na jego program edukacyjny.

Wykres 8. Czy udział Pani/Pana przedszkola w Archi-przygodach wpłynął na jego program edukacyjny (tematy zajęć dydaktycznych, dobór pomocy dydaktycznych, miejsca wycieczek dzieci...)? Nauczyciele (N=41)

Źródło: opracowanie własne.

Z deklaracji części nauczycieli wynika, że tematyka edukacji architektonicznej będzie kontynuowana podczas innych zajęć w grupie, w której realizowano program. Pozytywnym aspektem programu Archi-przygody jest to, że niektórzy nauczyciele wskazywali na jego wpływ na zajęcia realizowane w grupach przedszkolnych, które nie brały udziału w pierwszej edycji Archi-przygód.

- „W programie dodałam dodatkowo tematy, których wcześniej nie planowałam, ponadto chciałabym zachęcić inne grupy do podejmowania tejże tematyki”.
- „Zwiększono ilość zajęć prowadzonych metodą projektu z użyciem materiałów z programu Archi-przygody”.
- „Cele innych zajęć, spacerów zostały wzbogacone o treści będące kontynuacją działań podjętych na zajęciach z architektem. Grupy, które nie brały udziału w programie, również realizowały jego elementy”.

- „Program wychowawczo-dydaktyczny naszego przedszkola został poszerzony o tematykę związaną z architekturą i urbanistyką”.
- „[...] poza zajęciami dzieci chciały rozmawiać o materiałach, o mapach, budowlach, więc ta tematyka została włączona do zajęć”.

Wśród wypowiedzi pojawiały się jednostkowe głosy świadczące o wpływie programu na wyposażenie sal dydaktycznych.

- „[...] zaplanowanie zielonego zakątka, wzbogacenie pomocy dydaktycznych o reprodukcje szkiców, obrazów”.

Ważnym aspektem programu w opinii nauczycieli było to, że włączał on rodziców w przygotowanie i realizację zajęć. Udział przedszkola w programie zachęcił niektórych rodziców do dzielenia się swoim doświadczeniem zawodowym z przedszkolakami, co może świadczyć o tym, że przekonał ich do użyteczności dzielenia się wiedzą architektoniczną z grupą małych dzieci. Nauczyciele jako atrakcyjne zajęcia dla dzieci ocenili te, które były realizowane wspólnie z rodzicami.

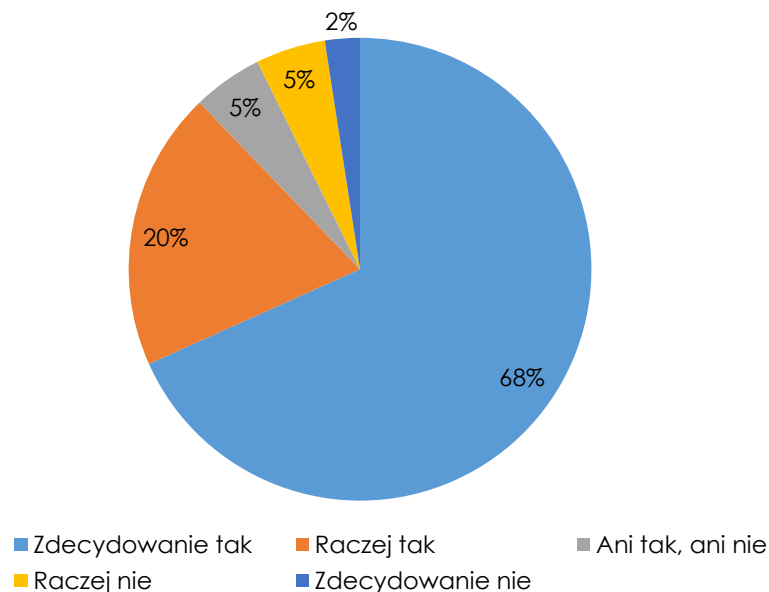
- „[...] wspólne zajęcia z rodzicami niewątpliwie dowiodły potrzeby takich spotkań”.
- „[...] rodzice wzmocnili swoją współpracę z placówką. Rodzice związani z architekturą, budownictwem, planowaniem chętniej odwiedzali przedszkole i ukazywali tajniki swojej pracy zarówno teoretycznie, jak i praktycznie”.

Zarówno nauczyciele, jak i studenci dość często deklarowali widoczność programu w przestrzeni placówki. Można przypuszczać, że w przedszkolach można łatwiej o nią zadbać niż w szkołach dzięki stałym ekspozycjom prac dzieci. Z wypowiedzi nauczycieli i studentów wynika, że prace dzieci biorących udział w zajęciach były wywieszane w miejscach, w których zwykle zamieszczane są prace twórcze przedszkolaków. Widoczność efektów prac dzieci z zajęć jest ważna dla powodzenia programu, gdyż, jak wynika z niektórych wypowiedzi badanych, pobudza zainteresowanie dzieci z innych grup oraz rodziców tematyką edukacji architektonicznej.

- „Dzieci z innych grup, widząc nasze prace, też chciały robić podobne, więc zostały zorganizowane konkursy na makiety różnych budowli”.
- „[Program] Cieszył się dużym zainteresowaniem ze strony rodziców, jak i wychowawców innych grup. Po każdym zajęciu wystawiano prace dzieci w holu przedszkola wraz ze scenariuszami”.

Poza kryterium skuteczności założono, że jakość programu zależy od tego, czy jego dorośli uczestnicy postrzegają udział w nim jako użyteczne doświadczenie. W ewaluacji analizowano indywidualny wymiar użyteczności w opinii respondentów. Zdecydowana większość nauczycieli (88%) zadeklarowała, że dzięki udziałowi w programie poszerzyli swoją wiedzę z zakresu architektury.

Wykres 9. Czy dzięki udziałowi w Programie nabył/a Pan/Pani nową wiedzę z zakresu architektury? Nauczyciele (N=41)

Źródło: opracowanie własne.

Z kolei studenci, zapytani o korzyści z udziału w programie, spontanicznie wymieniali rozwój umiejętności dydaktycznych, poznanie perspektywy i potrzeb dzieci, poznanie potrzeb architektonicznych placówek edukacyjnych, a także poszerzenie swojej wiedzy architektonicznej. Studenci oceniają udział w programie jako satysfakcjonujące doświadczenie zawodowe. Z ich wypowiedzi można

wnioskować, że źródłem ich satysfakcji, podobnie jak w przypadku nauczycieli, była przede wszystkim radość dzieci podczas zajęć i ich reakcje na proponowane ćwiczenia (spontaniczność, ciekawość dzieci).

- „[...] zdanie sobie sprawy, jak dzieci postrzegają architekturę, a raczej co w ogóle nie przyciąga ich uwagi, a dla mnie jako studentki architektury jest oczywiste, można takie pojmowanie architektury przez dzieci również odnieść do przyszłych odbiorców i przy kontakcie z klientem, odbiorcą zwrócić uwagę na przedstawianie swojej wizji w inny, zrozumiały dla wszystkich sposób”.
- „Wspaniale było patrzeć na radość dzieci, kiedy przychodziłam prowadzić zajęcia, widzieć, jak się angażują w zadania, słuchać ich opinii i rozmawiać o pomysłach”.
- „[...] nauczyłam się patrzeć na zagadnienia architektoniczne w uproszczony sposób, tak aby opowiadać o nich komuś, kto nie ma o tym pojęcia”.
- „Dużą satysfakcję dały mi uśmiechy na twarzach dzieci, kiedy mogły próbować i doświadczać nowych dla nich zagadnień z działy architektury i plastyki”.

Studenci w swoich wypowiedziach, podobnie jak nauczyciele, zwracali uwagę na wzrost świadomości potrzeby edukacji architektonicznej wśród małych dzieci.

- „Dzięki programowi przekonałem się, jak bardzo ważne jest podejmowanie działań w tym przedmiocie [...] dzieci bardzo chętnie i z dużym zaangażowaniem uczestniczą w tego typu zajęciach”.
- „Poczucie robienia czegoś pożytecznego. Wiarę, że możemy poprawić kondycję naszej urbanistyki i architektury przez działanie u podstaw. Chętnie wzięłabym udział w programie w przyszłości w takiej formie, jak do tej pory, lub innej”.

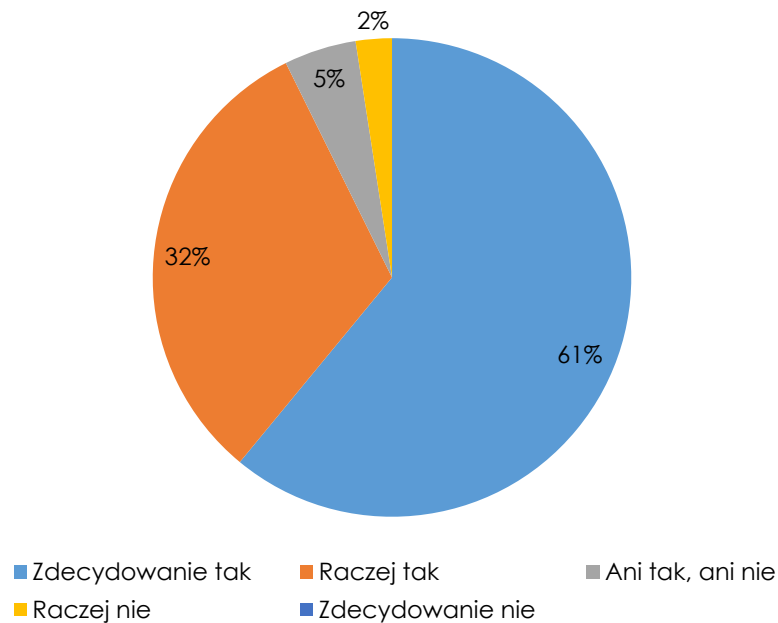
Ocena przebiegu i atrakcyjności zajęć

Częścią ewaluacji była próba oceny zadowolenia dzieci z udziału w zajęciach. Poza deklarowanymi przez nauczycieli reakcjami dzieci świadczącymi o tym, że zajęcia były dla nich interesujące, ważne dla oceny atrakcyjności zajęć dla dzieci były

opinie nauczycieli dotyczące przygotowania scenariuszy i dostosowania sposobu realizacji zajęć do poziomu gotowości dzieci.

Zdaniem prawie wszystkich nauczycieli (93%) studenci dostosowywali sposób przekazu podczas zajęć do wieku oraz umiejętności dzieci.

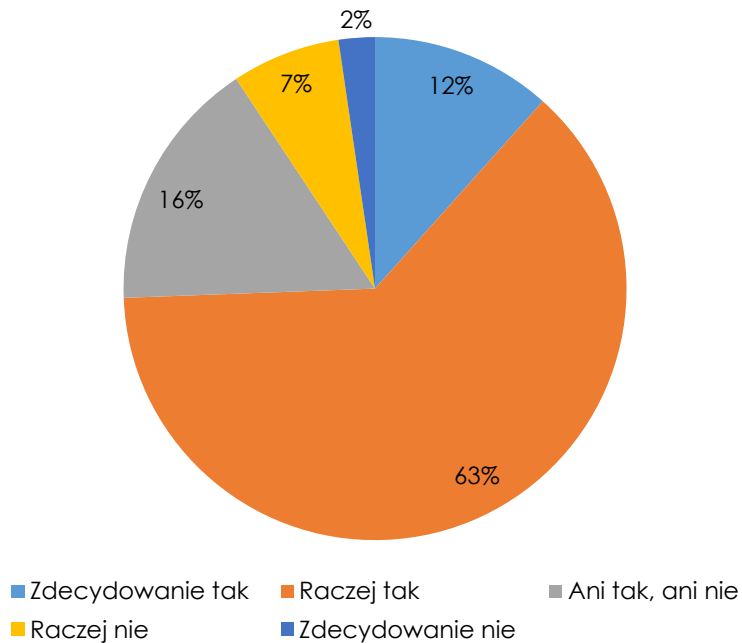
Wykres 10. Czy student dostosowywał sposób przekazu do poziomu gotowości dzieci (ich wieku, wiedzy i umiejętności)? Nauczyciele (N=41)

Źródło: opracowanie własne.

Bardziej krytycznie niż nauczyciele sposób przygotowania treści edukacyjnych programu do możliwości dzieci oceniali studenci. Zdaniem 9% badanych studentów tematy i założenia zajęć nie były dostosowane do poziomu gotowości dzieci, a 16% udzieliło odpowiedzi „ani tak, ani nie”. Może to wynikać z tego, że to głównie na studentach spoczywał obowiązek przygotowania praktycznej części zajęć i to oni w największym stopniu mierzyli się z trudnością przekazania wiedzy architektonicznej przedszkolakom.

Wykres 11. Czy Pani/Pana zdaniem tematy i założenia zajęć były dostosowane do poziomu gotowości dzieci (ich wieku, wiedzy i umiejętności)? Studenci (N=43)

Źródło: opracowanie własne.

Studenci w swoich wypowiedziach dość często deklarowali trudności w przekazywaniu wiedzy w młodszych grupach przedszkolnych. Zwracali oni uwagę na to, że dzieci w niektórych sytuacjach szybko traciły zainteresowanie przekazywanymi treściami bądź proponowanymi zajęciami. Wśród czynników warunkujących w opinii studentów znużenie dzieci znalazły się takie, które można określić jako czynniki zewnętrzne niezależne od studenta oraz czynniki wewnętrzne warunkowane przygotowaniem studenta, jego doświadczeniem i współpracą z nauczycielem. Można przypuszczać, że zdecydowana większość zgłaszanych trudności wynikała z braku doświadczenia studentów w pracy z dziećmi. Świadczy o tym dość duża rozbieżność w ocenach scenariuszy. Część studentów pozytywnie oceniła ich przygotowanie i adekwatność do możliwości dzieci, a część zanegowała zasadność prowadzenia niektórych zajęć wśród dzieci w wieku 4–5 lat. Problematyczną kwestią jest złożoność opisu zajęć. W opinii niektórych studentów dowolność w realizacji poszczególnych punktów zajęć założona w scenariuszach była dla nich pozytywnym aspektem przygotowania programu, zaś dla części respondentów wiązała się z trudnościami w realizacji zajęć. Badani dość jednogłośnie postulowali potrzebę komentarza pedagogicznego w materiałach

programowych oraz zbioru pomysłów ćwiczeń dla dzieci w wieku przedszkolnym. Studenci podkreślali potrzebę współpracy z nauczycielami i dokładnego omówienia z nimi planowanych zajęć. Wśród wypowiedzi studentów pojawiła się kilkakrotnie potrzeba poszerzenia zbioru dotychczasowych pomocy dydaktycznych o dodatkowe materiały, np. wizualne. Postulat ten w niektórych przypadkach łączył się z sygnalizowaniem konieczności dodatkowego budżetu na wykorzystywane w czasie zajęć materiały, np. wydruki zdjęć, duże arkusze. W wypowiedziach studentów pojawiały się głosy o potrzebie dodatkowych zajęć podsumowujących, które mogłyby być okazją do obejrzenia zdjęć z zajęć, pożegnania i krótkiego omówienia efektów zajęć. Studenci zwrócili również uwagę na przewidziany w scenariuszach czas trwania zajęć. Wielokrotnie zgłaszali trudności w realizacji 120-minutowych zajęć, a czasem także 60-minutowych, w grupach młodszych dzieci, które nie potrafią przez dłuższy czas skoncentrować się na jednym zadaniu i dążą do realizacji znanych im punktów dnia (wyjście na dwór, śniadanie itp.).

- „[...] niektóre zagadnienia architektoniczne były trudne dla przedszkolaków (np. podczas robienia makiet ciężko nauczyć dzieci «ładu przestrzennego», jeśli one uwielbiają np. bloki różowo-żółte)».
- „Bardzo dobrze zostały opracowane scenariusze zajęć, niemniej jednak powinny zostać w przyszłości bardziej rozbudowane – przede wszystkim powinny zawierać więcej przykładów konkretnych działań».
- „Nietatwe terminy z zakresu architektury i konstrukcji nie tylko dzieciom najlepiej tłumaczyć na obrazkach, dlatego bardzo pomocne byłyby materiały dodatkowe w formie tablic lub ewentualnie slajdów, ilustrujące tłumaczone dzieciom zagadnienia».
- „[Mocne strony] Dokładny opis przebiegu zajęć wraz z proponowanymi zadaniami, który umożliwił przygotowanie się do zajęć i ich organizację. Różnorodność proponowanych aktywności (jak np. rysowanie, lepienie z plasteliny, budowanie z różnych materiałów, słuchanie tekstów, oglądanie zdjęć, materiałów itd.)».
- „Czas zajęć – 120 minut – jest zdecydowanie za długi na jednorazowe zajęcia z czterolatkami. Prawie wszystkie tematy rozdziałam na dwa spotkania».

- „Czterolatki bardzo szybko kończyły swoje prace (np. rysunki, wyklejanie plasteliną) i od razu o tym mówiły. Kiedy jedna osoba w sali skończyła, wszystkie inne natychmiast też krzyczały, że rysunek gotowy. Na każde kolejne zajęcia starałam się przygotowywać więcej aktywności lub dłużej rozmawiać z dziećmi, dokładniej omawiać ich prace, jednak na pierwszych spotkaniach, gdy dopiero poznawałam grupę, byłam zaskoczona, że dzieci tak szybko wszystko robią”.
- „Dzieci [...] dosyć szybko się dekoncentrowały, nawet najbardziej ekscytującymi na początku zadaniami. Wszystkie proponowane przeze mnie atrakcje wzbudzały zaciekawienie, ekscytację i dzieci chętnie się we wszystko angażowały, jednak po 60 minutach zajęć (czasem wcześniej) widać było spadek zainteresowania, dzieci pytały, kiedy wyjdą na dwór, kiedy będzie drugie śniadanie, zaczynały się same bawić itp.”.
- „Uważam, że program jest skuteczny, jednak myślę, że im starsze dzieci, tym więcej z niego wyniosą. Dla czterolatek było to głównie odkrywanie nowych ciekawostek i świetna zabawa. Na podsumowujących zajęciach dzieci nie potrafiły odpowiedzieć na pytanie, czego się nauczyły, ale opowiadały o tym, co najbardziej im się podobało, jakie zajęcia najlepiej zapamiętały (budowanie schronień, makiet oraz spacer po okolicy)”.
- „[Potrzebne byłoby] Dodanie do programu zajęć podsumowujących. Po zrealizowaniu wszystkich tematów przeprowadziłam dodatkowo takie zajęcia: wspólnie z dziećmi oglądaliśmy zdjęcia z zajęć, przypominaliśmy sobie, co robiliśmy. Dzieci mówiły, co najbardziej im się podobało, a co mniej, i uważam, że to spotkanie było bardzo wartościowe. Był również czas na pożegnanie się, zrobienie wspólnego zdjęcia i wymienienie się prezentami”.
- „[...] program nie jest dostosowany do dzieci w wieku mojej grupy, tj. 4 lata. Pewne zagadnienia były niezrozumiałe, przez co dzieci bardzo szybko traciły zainteresowanie zajęciami. Większość dzieci nie potrafiła wyrazić swoich pomysłów, co utrudniało pracę indywidualną. Czteroletnie dzieci mają problem z czytaniem map oraz z pracami plastycznymi. Było to szczególnie

widoczne w momencie, gdy zaprosiliśmy do współpracy starsze dzieci – rozumiały one temat i wręcz kipiały pomysłami”.

- „[...] w przypadku pięcioletków niektóre zadania były zdecydowanie zbyt trudne i dzieci nie rozumiały, co się dzieje lub po prostu bardzo szybko się nudziły – miało to miejsce przy temacie «Proporcja» oraz w pewnym stopniu w «Przedszkole i jego otoczenie»”.

Dla dzieci ważna była możliwość prezentowania swoich prac pozostałym dzieciom w grupie oraz możliwość wspólnej realizacji zadań. Ważnym aspektem zajęć w opinii rodziców i nauczycieli były ćwiczenia ukierunkowane na samodzielność dzieci i tworzenie prac z nieoczywistych elementów. Zdaniem nauczycieli zajęcia były okazją do rozwoju kompetencji społecznych dzieci oraz kształtowania ich poczucia inicjatywy. W obu grupach respondentów zwracano uwagę na potrzebę realizacji zajęć ruchowych oraz muzycznych.

Wśród ćwiczeń wyróżnionych przez nauczycieli i studentów ze względu na ich atrakcyjność dla dzieci wymieniano najczęściej: rysowanie map skarbów, budowanie makiet (np. miasta), tworzenie figurki w skali 1:10, wycieczka z mapą, np. po ogrodzie przedszkolnym, zaznaczanie np. chorągiewkami zwiedzanych miejsc na mapie, budowanie schronień z różnych materiałów w ogrodzie przedszkolnym i w sali (z materacy, krzesel itp.), eksperymenty z barwami, odrysowywanie swoich sylwetek na asfalcie, wspólne zajęcia z rodzicami.

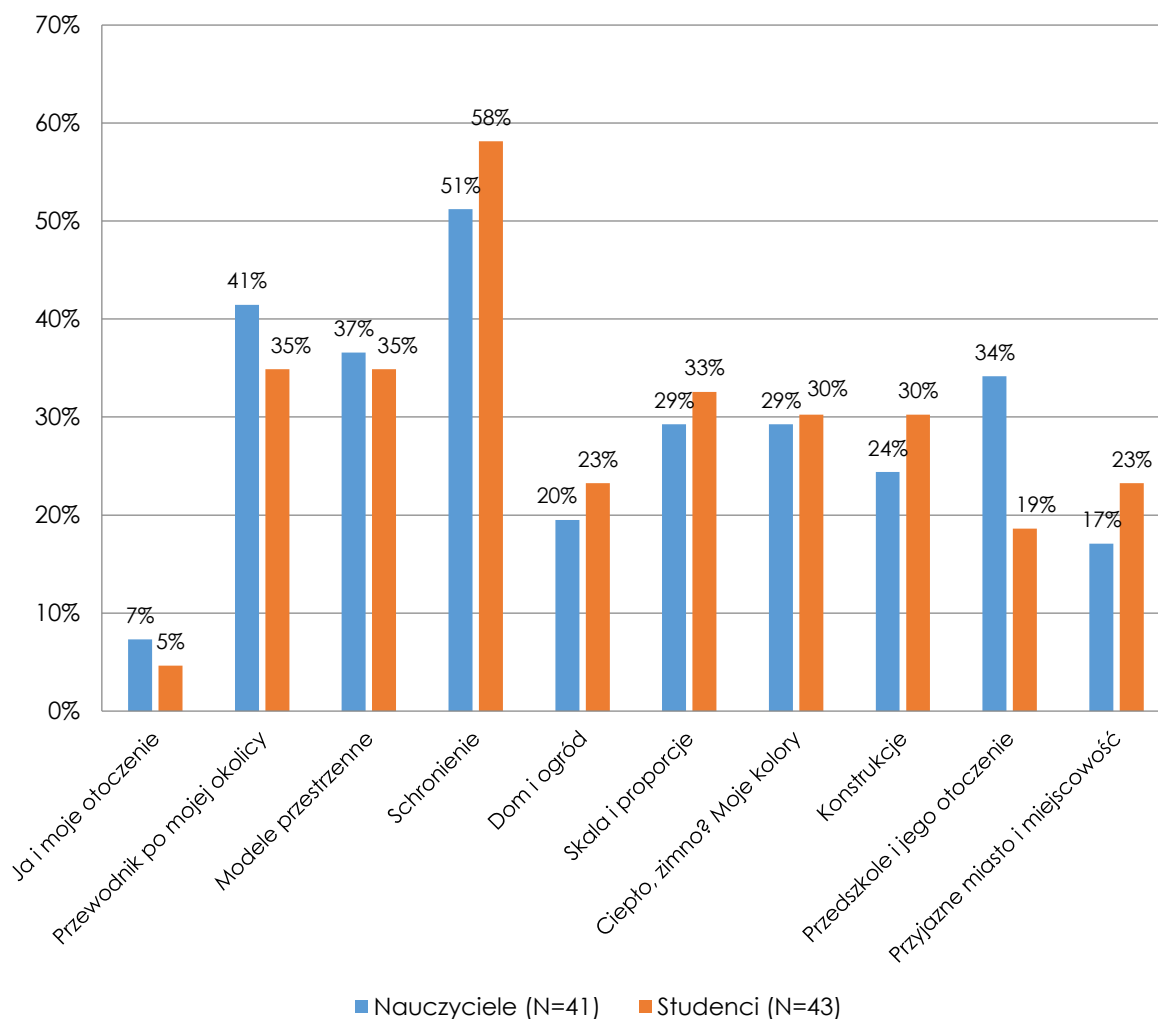
Jako wspólny element ćwiczeń angażujących dzieci i sprawiających im radość badani wymieniali przestrzeń do samorealizacji dzieci, eksperymentowania i ruchu.

- „Dzieciakom bardzo podobało się tworzenie czegoś z niczego”.
- „Dzieci lubią działać czynnie: im więcej zajęć, gdzie mogą coś konstruować, działać, tworzyć, wykazać się samemu czy też w grupie, tym lepiej wtedy widać ich zaangażowanie, charakter”.
- „Najistotniejszym elementem, który spowodował to zadowolenie, było poczucie sprawstwa, możliwość działania, manipulowania i na koniec wykorzystanie zrobionych własnoręcznie rzeczy do zabawy”.
- „Dzieci uwielbiają też działanie, tworzenie, możliwość samodzielnej pracy”.

O tym, czy zajęcia podobały się dzieciom, nauczyciele wnioskowali z reakcji w czasie zajęć oraz na podstawie obserwacji ich zachowań po zajęciach w czasie spontanicznych zabaw. Dzieci pytały o kolejne zajęcia i często werbalizowały swoje oceny podczas rozmów z nauczycielami i rodzicami. Nauczyciele zwrócili uwagę, że wiele przedmiotów, które dzieci stworzyły w trakcie zajęć, wykorzystywanych było przez nich po zajęciach.

W opinii nauczycieli najbardziej atrakcyjne dla dzieci były zajęcia: „Schronienie” (51% wskazań), „Przewodnik po mojej okolicy” (41%), „Modele przestrzenne” (37%). Podobna hierarchia pod względem oceny atrakcyjności zajęć dla dzieci wyłoniła się z ocen studentów. Większość z nich (58%) wskazała warsztat „Schronienie” jako ten, który najbardziej podobał się dzieciom, oraz kolejno: „Przewodnik po mojej okolicy” (35%) i „Modele przestrzenne” (35%). Odnotowano dość dużą rozbieżność we wskazaniach warsztatu „Przedszkole i jego otoczenie”. Istotnie więcej nauczycieli (34%) niż studentów (19%) wskazało ten warsztat jako ten, który podobał się dzieciom. Najmniej respondentów wybrało warsztat „Ja i moje otoczenie”. Można przypuszczać, że na jego ocenę wpłynęła kolejność realizacji zajęć. Warsztat ten rozpoczął cykl zajęć, a jego prowadzący pierwszy raz mogli sprawdzić swoje przygotowanie do prowadzenia tego typu zajęć w grupie małych dzieci.

Wykres 12. Które warsztaty Pani/Pana zdaniem najbardziej podobały się dzieciom? Prosimy o wskazanie minimalnie trzech warsztatów.

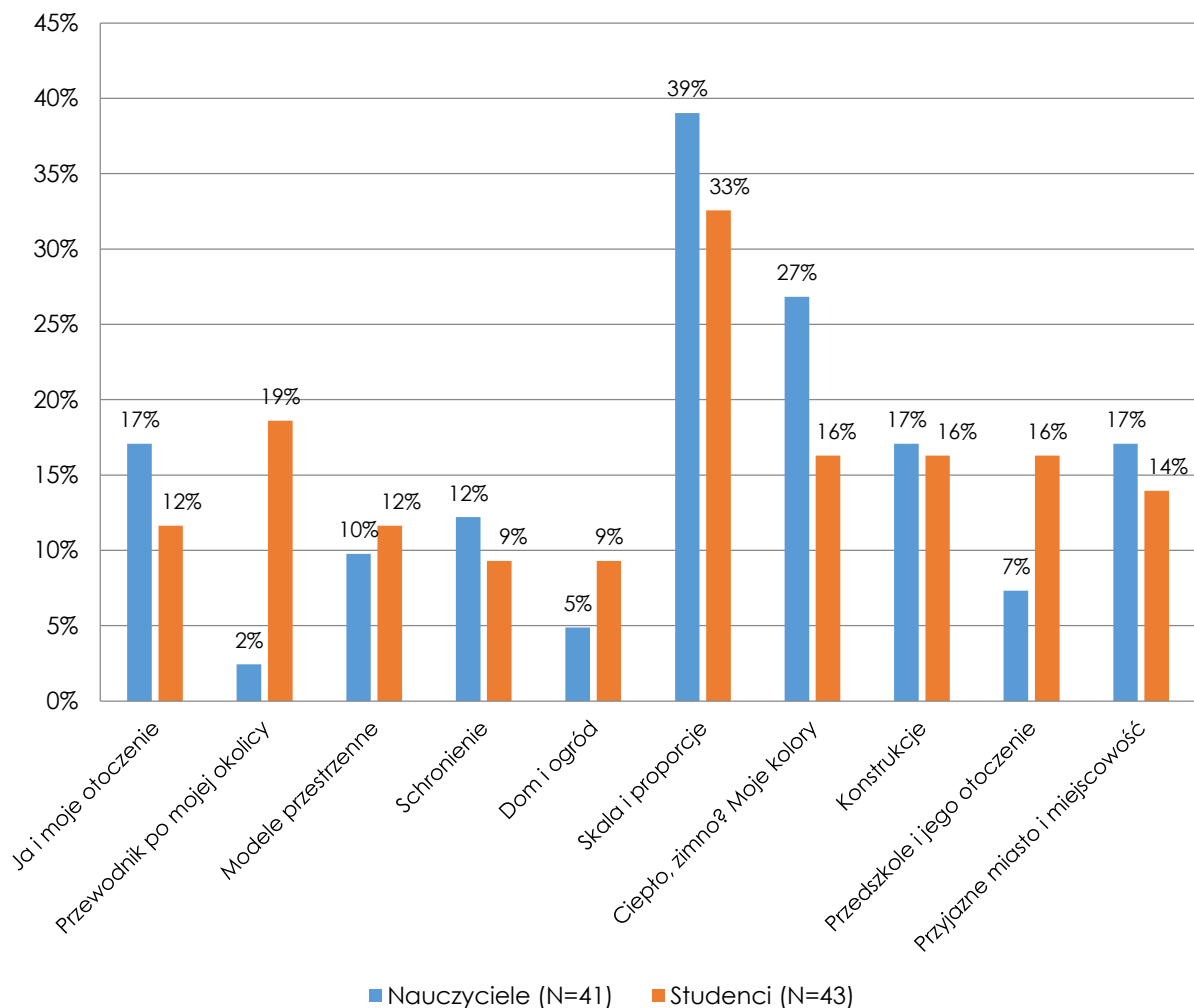

Źródło: opracowanie własne.

W przypadku wskazań przez nauczycieli warsztatów, które najmniej podobały się dzieciom, nie wyłonił się zdecydowany „lider”, który zostałby wybrany przez większość badanych. Najwięcej wskazań odnotowano przy zajęciach „Skala i proporcje” (39%) oraz „Ciepło, zimno? Moje kolory” (27%). Studenci, tak jak nauczyciele, najczęściej wskazywali warsztat „Skala i proporcje” (33%). W przypadku warsztatu „Ciepło, zimno? Moje kolory” oceny studentów są nieco inne – 16% wskazań. Drugie zajęcia najczęściej wskazywane przez studentów to „Przewodnik po mojej okolicy” (19%). W przypadku tego warsztatu oceny studentów i nauczycieli różnią się. Tylko jeden nauczyciel uznał, że warsztat ten nie podobał się dzieciom, zaś aż 19% nauczycieli wskazało ten warsztat jako jeden z trzech, które najbardziej

podobały się dzieciom. Jednocześnie blisko 1/3 nauczycieli (35%) wskazała ten warsztat jako ten, który podobał się dzieciom najbardziej. Trudno jednoznacznie określić, które warsztaty są najmniej atrakcyjne dla dzieci. W przypadku niektórych warsztatów odnotowano podobną liczbę wskazań przy pytaniach o to, które z nich podobały się najbardziej i najmniej.

Wykres 13. Które warsztaty Pani/Pana zdaniem najmniej podobały się dzieciom? Prosimy o wskazanie minimalnie trzech warsztatów.

Źródło: opracowanie własne.

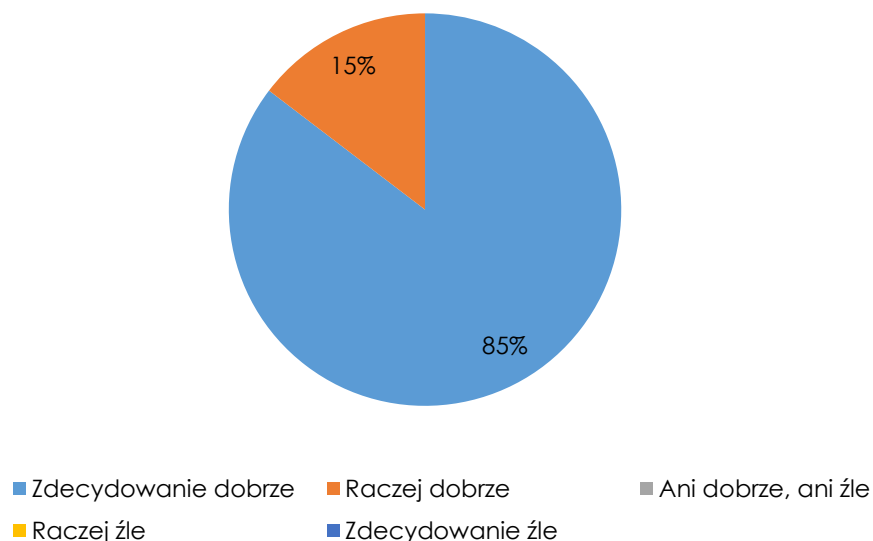
Ocena współpracy prowadzących zajęcia

Wszyscy badani nauczyciele pozytywnie ocenili współpracę ze studentami w czasie realizacji programu. Studenci w większości (96%) zdecydowanie dobrze lub raczej dobrze oceniają współpracę z przedszkolami, w których realizowali warsztaty.

Jako mocne strony studentów nauczyciele wymieniali wiedzę architektoniczną, cierpliwość, entuzjazm, zainteresowanie postępami dzieci, przyjazne podejście do dzieci, dobry kontakt z dziećmi. Dla nauczycieli ważne było to, czy student odpowiadał na pytania dzieci, czy reagował na ich zainteresowanie danym tematem, czy stworzył przestrzeń do prezentowania prac dzieci przez nie same.

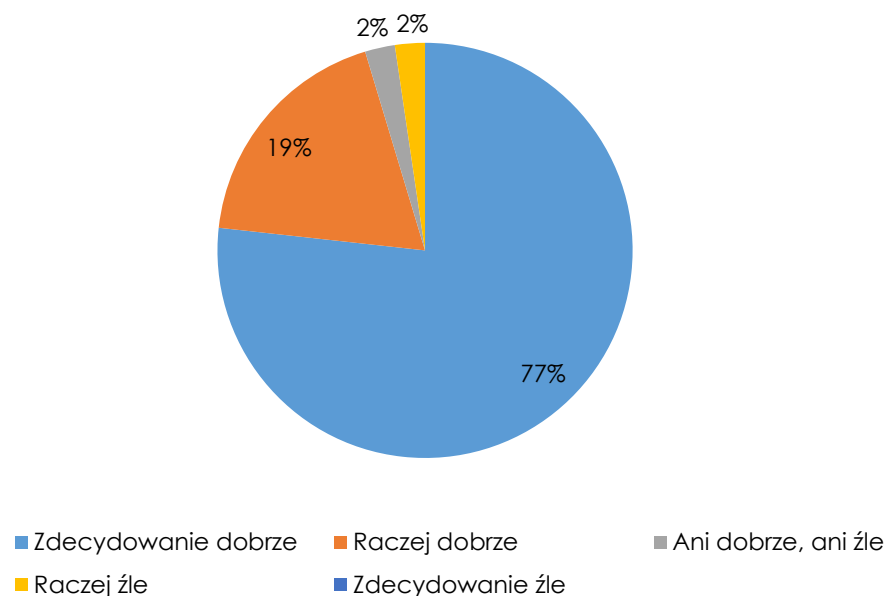
Nauczyciele zwracali uwagę na jakość materiałów przygotowanych przez studentów. Zdecydowana większość nauczycieli wskazywała materiały i pomoce architektoniczne jako mocną stronę przygotowania architekta do prowadzenia zajęć. Zwracali uwagę na ich dostosowanie do możliwości dzieci i indywidualnych potrzeb. Sporadycznie pojawiały się głosy krytyczne. Różnorodność i jakość materiałów przygotowywanych przez studenta stanowiła ważne kryterium oceny studenta przez nauczyciela. Z wypowiedzi badanych wynika, że wpływały one na przebieg zajęć i zaangażowanie dzieci w proponowane działania. Wśród materiałów wymienianych przez nauczycieli, które w ich opinii świadczyły o dobrym przygotowaniu studenta, znalazły się m.in. mapy satelitarne okolicy, mapa sali dzieci, mapa ogrodu przedszkolnego, akcesoria architekta, kamienie, cegły, patyki, słoma, pudełka, modele przedmiotów w różnej skali, zdjęcia sali ze zmienionymi kolorami ścian, książki. Nauczyciele pozytywnie ocenili dobór literatury dziecięcej wykorzystywanej w czasie zajęć.

Wykres 14. Jak ocenia Pan/Pani współpracę ze studentami w czasie realizacji programu Archi-przygody? Nauczyciele (N=41)

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 15. Jak Pani/Pan ocenia współpracę z przedszkolem, w którym realizował(a) Pani/Pan warsztaty? Studenci (N=43)

Źródło: opracowanie własne.

Wśród opinii nauczycieli i studentów pojawiały się głosy, że najtrudniejsze były pierwsze zajęcia. Zdaniem niektórych nauczycieli studenci podczas pierwszych zajęć

mieli trudności w dostosowaniu słownictwa i planu spotkania do możliwości dzieci. Podobne odczucia towarzyszyły studentom.

Wśród wypowiedzi pojawiały się jednostkowe opinie o braku predyspozycji studenta do prowadzenia zajęć w przedszkolu. Jako słabą stronę studenta wymieniano jego brak pewności siebie i brak umiejętności komunikacyjnych. Pojawiła się też jedna negatywna ocena wiedzy architektonicznej studenta.

Nauczyciele zwracali również uwagę na konieczność punktualnego rozpoczynania zajęć.

Nauczyciele jako mocną stronę studenta wymieniali jego chęć do konsultowania planowanych ćwiczeń i tematów.

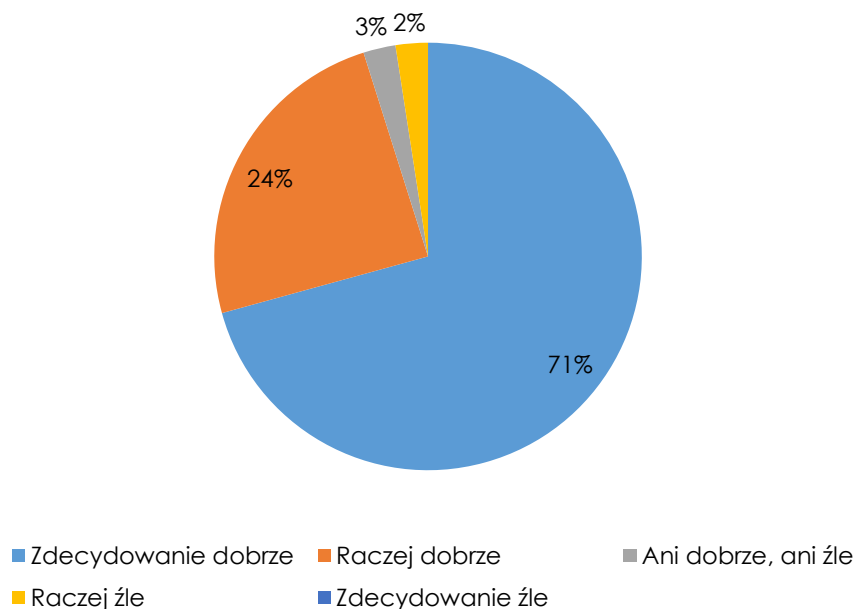
Ocena organizacji programu

W zdecydowanej większości nauczyciele są zadowoleni ze współpracy z organizatorami programu.

W wypowiedziach spontanicznych studentów jako pozytywne aspekty organizacji programu wymieniono kontakt z koordynatorami oraz ich gotowość do wyjaśnień.

- „Dobry kontakt mailowy i telefoniczny. Miły, pomocny personel”.
- „Do mocnych stron współpracy z Narodowym Centrum Kultury należy na pewno szybki kontakt mailowy i gotowość w pomaganiu przy wystąpieniu jakichkolwiek problemów”.
- „[...] świetny kontakt, bezkonfliktowe i przyjazne podejście, wyrozumiałość w przypadku niespodziewanych okoliczności i problemów”.

Wykres 16. Jak ocenia Pani/Pan współpracę z organizatorami programu Archi-przygody?
Nauczyciele (N=41)

Źródło: opracowanie własne.

Wśród wypowiedzi studentów pojawiły się głosy o potrzebie informacji zwrotnej dotyczącej ich pracy³. Korzystne byłoby wprowadzenie postulatu takiej informacji zwrotnej przekazanej po zakończeniu zajęć w rozmowie nauczyciela ze studentem.

- „[...] dobrze byłoby mieć możliwość wglądu do wypełnionych ewaluacji”.
- „[...] kiepsko, że nie ma oceny mojej pracy”.

W wypowiedziach spontanicznych studentów pojawiały się pozytywne oceny szkolenia przygotowującego do udziału w programie. Zwracano uwagę na termin i odległość miejsca szkolenia od miejsca zamieszkania. Zaproponowano, aby szkolenie odbywało się w kilku województwach.

- „Jedynym minusem jest szkolenie w Warszawie. Jeśli byłaby możliwość rozdzielenia go również na większe miasta wojewódzkie, byłby to wielki plus i udogodnienie”.

³ Ankiety wypełnione przez nauczycieli i studentów były analizowane zbiorczo, bez możliwości identyfikacji rozmówcy i powiązania ocen respondentów z parami nauczycieli i studentów, w których współpracowano przy realizacji zajęć.

- „Dobrze wspominaam [...] szkolenie, które w zasadzie wyjaśniło wszelkie wątpliwości”.
- „Szkoda, że szkolenie było tylko w jednym terminie”.

Dość rozbieżne opinie odnotowano w przypadku oceny platformy internetowej. Zwykle pozytywnie odnoszono się do pomysłu jej powstania, jednak krytykowano jej rozwiązania techniczne.

- „[...] niedopracowana platforma, z której znikaty lub zmieniały miejsce informacje”.
- „Platforma umożliwia wymianę informacji, ale problemy techniczne i konieczność zamieszczania zdjęć”.
- „[...] uważam za totalny błąd, że nie można mieć podglądu do wysyłanych sprawozdań – pomógłby chociaż mail, że sprawozdanie zostało poprawnie dodane i chociażby miniatura tego, co wysłaliśmy”.
- „Współpraca z Narodowym Centrum Kultury jest na niezwykle wysokim poziomie. Korespondencja jest szybka, sprawna i cieszy fakt, że podąża za duchem czasu – jak chociażby internetowa platforma do uzupełniania sprawozdań – genialna sprawa. W dobie dzisiejszych czasów i dostępu do Internetu z różnych zakątków jest to ogromny plus i ograniczenie papierkowej roboty [...] Jest to bardzo przyjemna część formalności. Sama platforma – czytelna, przejrzysta, a ewentualne braki i błędy były udoskonalane na bieżąco. Chylę czoła za stworzenie tak sprawnie działającej strony w tak krótkim czasie”.
- „Dosyć zawity jest także interfejs folderów zdjęciowych”.

Wśród wypowiedzi studentów najwięcej negatywnych opinii dotyczyło kwestii formalnych. Krytykowano konieczność przesyłania podpisanych dokumentów w wersji drukowanej, sposób rozliczenia prowadzenia zajęć, a także dojazdu do przedszkola. Zwracano uwagę na niskie wynagrodzenie oraz brak środków finansowych na dodatkowe pomoce dydaktyczne. Pojawiła się również krytyczna wypowiedź o zmianach przydzielonego przedszkola, w którym respondent miał realizować zajęcia.

- „[...] zamieszanie formalne (kilkukrotna zmiana informacji na temat terminu wysyłania umowy, braki pieczętek w umowie, liczne zmiany decyzji co do przydziału przedszkola/przedszkoli”.
- „[...] rozliczenie za projekt trwa dość długo z całkowicie niezrozumiałych dla mnie powodów i jeszcze jest rozbite na części”.
- „[...] przydałby się dodatkowy budżet dla studenta z przeznaczeniem na materiały (duże arkusze papieru, wydruki zdjęć i inne materiały, np. do budowy schronień, druk dyplomów)”.
- „Do słabych [stron] muszę przydzielić konieczność wysyłania rachunków drogą pocztową, a zwłaszcza konieczność wysyłania ich w ratach”.
- „[...] mogłaby być możliwość rozliczania kosztów dojazdów z kilometrówki, ewentualnie większe wynagrodzenie”.